

Aluehallitus 29.01.2024 § 7

§ 7

Lausunnon antaminen sosiaali- ja terveysministeriölle terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain muuttamisesta

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Kuukka Tommi
Kojo-Pulkkinen Anna

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Svahn Sanna

Aluehallitus päättää antaa seuraavan lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää useita esityksessä esitettyjä ehdotuksia hyvinä. Hyvinvointialue kuitenkin korostaa, että esityksessä ehdotetut siirtymäajat sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita koskevista siirtymäajoista sekä sosiaalihuollon julkisen ja yksityisen palvelunantajan Kanta-palveluihin liittymisveloitteen siirtymäajoista ovat riittämättömät Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue esittää, että siirtymäaikoja, jotka koskevat sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tallentamista valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin ja Kanta-palveluiden liittymisveloitetta, tulisi siirtää kaksi (2) vuotta myöhemmäksi kunkin siirtymäajan osalta.

Määräaikoja tulisi lykätä, jotta muutokset voidaan tehdä hyvinvointialueella hallitusti ja kustannustehokkaasti. Mikäli määräaikoja ei siirretä, joutuu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue mahdollisesti tekemään kalliita kehitystoimia Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen käytöstä mahdollisesti poistuviin asiakastietojärjestelmiin. Pahimmassa tapauksessa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakas- ja potilastietojärjestelmiä koskevassa kilpailutuksessa valittujen uusien järjestelmien käyttöönottoprojektit hidastuvat.

Hyvinvointialue haluaa myös nostaa esille, että ehdotus terveydenhuollon sosiaalityöntekijän tiedonsaantioikeuden muuttamisesta on kannatettava, mutta terveydenhuollon sosiaalityötä koskevaa lainsäädäntöä tulisi myös tarkentaa.

Hyvinvointialue myös korostaa, että tulevan EHDS-säätelyn vaikutukset tulisi huomioida asiakastietolain kehityksessä.

Käsittely

Yhdyspintapäällikkö Österman poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 13.31.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Selostus

Sosiaali- ja terveysministeriö on 13.12.2023 pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettua lakia.

Esityksen mukaan valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja koskevia siirtymäaikoja muutettaisiin. Terveydenhuollossa toimiville sosiaalihuollon ammattihenkilöille ehdotetaan tiedonsaantioikeutta Kansaneläkelaitoksen etuustietoihin. Lisäksi lakeihin tehtäisiin eräitä teknisluonteisia korjauksia.

Siirtymäsäännökset

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023, asiakastietolaki) hyväksyttiin eduskunnassa keväällä 2023, ja se tuli voimaan 1.1.2024. Laki sisältää muiden muassa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) sääntelyn valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista (jäljempänä Kanta-palvelut) sekä siirtymäajoista, jolloin sosiaalihuollon palvelunantajien tulee liittyä Kanta-palvelujen käyttäjäksi ja alkaa tallentaa niihin asiakasasiakirjojaan. Julkisten ja niiden lukuun toimivien yksityisten palvelunantajien tulisi liittyä sosiaalihuollon asiakastietovarantoon viimeistään 1.9.2024. Sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä kirjattavien asiakastietojen tallentamista on vaiheistettu siirtymäsäännöksin.

Monilla hyvinvointialueilla ollaan syksyllä 2023 valmistelemassa uusien tietojärjestelmien hankintaa. Tästä aiheutuu haasteita erityisesti sosiaalihuollon Kanta-palvelun liittymisveloitteen toteuttamiselle, koska uusien tietojärjestelmien hankinta ja käyttöönotto vaatii aikaa. Hallitusohjelman mukaisesti kohtuuttomia kustannuksia voidaan välttää sillä, ettei hyvinvointialueita edellytetä toteuttamaan käytöstä poistuviin tietojärjestelmiin uusia ominaisuuksia, kuten Kanta-palveluun liittyminen.

Esityksessä lain 102 §. Siirtymäsäännökset -pykälään esitetään useita siirtymäsäännöksiä koskevia muutoksia:

Pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevan pykälän 5 momenttia sosiaalihuollon palvelunantajan Kanta-palveluihin liittymisveloitteen siirtymäajasta. Julkisen palvelunantajan liittymisveloite esitetään siirrettäväksi kuudella kuukaudella eteenpäin, eli uusi siirtymäaika olisi 1.3.2025. Lisäksi momenttiin täsmennettäisiin, että lain 55 §:n mukainen luovutuslupa olisi otettava käyttöön viimeistään sosiaalihuollon palvelunantajan liittyessä valtakunnalliseen asiakastietovarantoon. Myös 70 §:n mukainen luovutusta koskevien tietojen tallentaminen lokirekisterien säilytyspalveluun tulisi toteuttaa Kanta-palveluun liittymisestä lähtien.

Pykälän 6 momentti vastaa voimassa olevan pykälän 7 momenttia sosiaalihuollon palvelunantajan sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen Kanta-

palveluun tallentamisen määräajoista. Momentista poistetaan 1) kohta lastensuojelun palvelutehtävässä ja koulukuraattorin palvelussa kirjattavien asiakirjojen tallentamisen määräajasta. Määräaika on ollut 1.3.2025, eikä sitä esitetä muutettavaksi. Siten asiakirjat tulee tallentaa liittymisvelvoitteen mukaisessa aikataulussa. Iäkkäiden palvelutehtävässä syntyvien asiakasasiakirjojen tallentamisen uudeksi määräajaksi esitetään 1.9.2025, eli asiakirjojen tallentaminen aloitettaisiin samassa aikataulussa vammaispalvelujen palvelutehtävän kanssa.

Terveydenhuollon sosiaalityöntekijän tiedonsaantioikeus

Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän terveydenhuollossa työskentelee sosiaalityöntekijöitä, joiden tehtävät ovat osa terveydenhuollon kokonaisuutta. Mainituissa tehtävissä ei ole kyse sosiaalihuoltolain mukaisesta sosiaalihuollon tehtävästä, eikä sosiaalityöntekijöillä siten ole asiakastietolain mukaisia sosiaaliviranomaisen tiedonsaantioikeuksia. Terveydenhuollossa työskentelevät sosiaalityöntekijät esimerkiksi avustavat potilaita etuuksien hakemisessa.

Terveydenhuollossa toimivilla sosiaalityöntekijöillä on ollut hyvinvointialueiden aloittamiseen eli 31.12.2022 saakka käyttöoikeus Kelan ylläpitämään etuustietopalveluun. Kela on aiemmin luovuttanut etuustietoja julkisuuslain 29 §:n 3 momentin (kumottu lailla 907/2019), sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, asiakaslaki) 20 §:n 1 momentin ja 21 §:n sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 14 a §:n perusteella kunnalle ja kuntayhtymälle laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Palvelun kautta sosiaalityöntekijät ovat voineet mm. tarkistaa potilaan saamat etuudet ja niihin liittyvät tiedot, toimeentulotuen päätökset ja laskelmat sekä muut maksetut ja maksettavat etuudet kuten lääkekorvaukset, työttömyysetuus, eläkkeet, asumistuki ja sairauspäiväraha. Kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa, siirtyivät Kelan etuustietopalvelun käyttöön oikeuttavat tehtävät hyvinvointialueille. Edellä mainittu sosiaalihuollon asiakaslain mukainen tiedonsaantioikeus koskee vain sosiaalihuollon toimintaa. Lainsäädännössä ei ole tiedonsaantioikeutta, kun kyse on pelkästään terveydenhuollon järjestämisvastuullisesta palvelunantajasta. Kun lakiperustetta tiedonsaantioikeudelle ei ole, erilaiset etuus- ja asiakastiedot ovat saatavilla potilaan antaman suostumuksen perusteella silloin, kun potilas on kykenevä päättämään suostumuksen antamisesta tai hänellä on laillinen edustaja, joka suostumuksen voi antaa. Tällöin tiedot pitää erikseen pyytää Kelasta. Menettely on hidas, ja vaatii resursseja myös Kelalta, eikä siten vastaa palvelutoiminnan tarpeisiin kenenkään näkökulmasta.

Toimivalta

Hallintosäännön 41 § kohdan 26 mukaan aluehallituksen tehtävänä on päättää lausuntojen antamisesta koko hyvinvointialuetta koskevissa merkittävissä asioissa.

Oheismateriaali

- Lausuntopyyntö luonnoksesta laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain muuttamisesta

Tiedoksi**Päätöshistoria**